

Předmluva

Seznam zkratk

Část I. (prof. dr. Fr. Cuřín, Dr.Sc.)

Rozdělení jazyků	1
Jazyky indoevropské	2
Praslovanština	
Pravlast praslovanštiny	5
Období praslovanské	6
Vztah praslovanštiny k jiným jazykům indoevropským	6
Charakteristika staroslověnštiny	
Samohlásky	8
Přízvuk	13
Sonanty a dvojhlásky	15
Přehláska o - e	18
Souhlásky	18
Protetické hlásky	21
Slovanské změny v systému souhlásek	
Palatalizace	22
A Palatalizace velár	23
a) první palatalizace	23
b) druhá palatalizace	24
c) třetí palatalizace	25
d) palatalizace skupin qu,gy	26
e) Důsledky palatalizací	26
B Další změny ve skupinách souhlásek s i a j	27

C Vývoj skupin dl, tl	28
D Palatalizace skupin tj, dj	29
E Metateze likvid	30
Měkkostní korelace	33

Tvarosloví

1. Číslo	34
2. Pády	35
Podstatná jména neboli substantiva.	35
Zájmena	40
Přídavná jména neboli adjektiva	41
Číslovky	42
Slovesa	43

Slovanské jazyky - rozdělení, charakteristiky

Jazyky západoslovanské	47
Jazyky východoslovanské	48
Jazyky jihoslovanské	50

Část II. (Marie Cirklová)

I. Staroslověnština jako nejstarší spisovný (literární) jazyk slovanský	53
Význam staroslověnštiny	53
Vztah staroslověnštiny k ostatním slo- vanským jazykům	59
Jméno jazyka staroslověnského	62
Staroslověnské písmo	66
Přehled staroslověnských literárních památek	68
a) staroslověnské památky psané hlaholicí	69
b) staroslověnské památky psané cyrilicí	70
c) stsl. památka psaná latinkou	71
II. Poznámky k charakteristice slovní zásoby staroslověnštiny	72
III. Nástin mluvnické stavby jazyka staroslověnského	77
A. Hláskosloví	77
B. Tvarosloví	
1. Skloňování	79
1.1. Skloňování jmenné	
Skloňování substantiv	81
Přehled kmenů a vzorů	82
a) Skloňování kmenů samohláskových	
I. o-kmeny	83
II. a-kmeny	85
III. u-kmeny	86

IV. i-kmeny	87
V. ū-kmeny	88
b) Skloňování kmenů souhláskových..	89
Vliv splývání deklinací na vývoj pádových koncovek	92
Skloňování adjektiv	94
Stupňování adjektiv	97
1. 2. Skloňování zájmenné	
a) Skloňování zájmen bezrodých	100
b) Skloňování zájmen rodových	102
1. 3. Skloňování složené	111
1. 4. Skloňování číslovek	118
2. Časování	
Obecná charakteristika staroslověnského časování	120
Poznámky k tvoření jednotlivých slo- vesných tvarů	122
Tvary určité jednoduché	
1. Čas přítomný (prézens)	123
2. Imperativ	124
3. Jednoduché tvary minulého času	
Aorist α sigmatický	127
Aorist sigmatický a) kratší	127
b) delší	128
Imperfektum	128
Tvary složené (opisné)	
1. Perfektum	129
2. Plusquamperfektum	129
3. Futurum I.	129

4. Futurum exaktum (II.)	130
5. Kondicionál	131
6. Pasívum	131
Neurčité (jmenné) tvary slovesné	131
Časování sloves podle tříd a vzorů	
I. Slovesa atematická	134
II. Slovesa tematická	
Třída I.	140
Třída II.	141
Třída III.	142
Třída IV.	144
C. Poznámky k zvláštnostem staroslověnské skladby	
1. Význam pádů	146
2. Užívání slovesných tvarů	148
3. Stavba věty jednoduché	149
4. Stavba souvětí	
a) Souvětí souřadné	149
b) Souvětí podřadné	151
5. Věty záporné	154

TABULKY:

Hlaholská a cyrilská abeceda	64
Přehled skloňování participia praesentis activi (přechodník přítomný)	116
Skloňování participia praeteriti activi (přechodník minulý)	117